

—•тера фантастика•—
на нито една тяхна дума.”

*Мисъл, приписвана на древен
журналист от човешки вид
“Експериментът Досейди”*

“Когато насилието получи голям
размах, нищо не е по-опасно за влас-
тниците от сътворените от самите
тях неправди и безчинства, защото
тези неправди и безчинства немину-
емо ще рикошират в създателите си.”

*Наръчник на Бюрото по
саботаж
“Експериментът Досейди”*

“Разрастването на властта поража-
да необходимостта от още по-голя-
ма власт. Това е пътят към хаоса.”

*Афоризъм на панспечите
“Експериментът Досейди”*

“Въпрос: Кой властва над власт-
ниците?

Отговор: Ентропията.”

*Гауачинска гатанка
“Експериментът Досейди”*

“Съществува ли консенсус и доб-
ра информираност, когато управлява-
щото малцинство тайно разпалва вой-
ни, за да оправдае наличието на свои
милитаристични сили?... Липсата на
пълна информираност може да се
счита за най-тежко престъпление.

...Може ли да се говори за консен-
сус и осведоменост, когато населени-
ето не получава информация за
вътрешния механизъм на монетарна-
та система и бива въвлечено, изцяло
без негово знание, в икономически
авантюри?”

*Из “Съдът на съдилищата”
“Експериментът Досейди”*

Подборка: Владимир зарков

—власт и бюрокрация— Социално-психологически портрет на бюрократа

—Светлозар Златков—

Безспорно интересно за вас ще е да
се запознаете с чертите на бюрократа,
защото едва ли спадате към описваната
категория, а като естествено неприсъ-
щи ви черти те биха били интересни и
полезни от гледна точка на неизбежни-
ят ви евентуален сблъсък с бюрокра-
цията. Нека започнем със съществени-
те отличителни черти.

Бюрократът безспорно е специалист
в областта си и неговият идеал е той
самият да се превърне в тесен специа-
лист. Да бъдеш специалист за бюрокр-
тата е една от висшите ценности. Би-
дейки специалист или дори тесен спе-
циалист бюрократът съизмерва всичко
заобикалящо го според тяхната си спе-
циалност. Не трябва да се учудвате на
това, че за бюрократа сложните пробле-
ми имат просто решение или в най-доб-
рия случай един сложен проблем би
могъл да се разбие на по прости про-
блеми, изискващи съответните по-про-
сти решения. Така изчерпването на пет-
рола би се предотвратило чрез иконо-
мии на суровини, бедността - чрез “все-
общото покачване на жизненото равни-
ще” (без да се взема предвид, че “все-
общо” се разбира като “средностатис-
тичеко”, а обикновено двете понятия
не значат едно и също нещо, в опреде-

лени случаи дори напротив), не трябва
да ви учудва, че за бюрократа проблемът
за разпространението на наркотиците е
решим чрез премахване на производ-
ството и предлагането на такива, вмес-
то чрез унищожаването на предпостав-
ките за поява на търсене на наркотици.
За бюрократа изчерпването на природ-
ните ресурси също има просто реше-
ние: щом изразходването на тези ресур-
си е свързано с увеличаването на чо-
вешката популация, то последната ще
трябва да се намали, било чрез кастра-
ция, програми за намаляване на ражда-
емостта или дори чрез “доброволна”
евтаназия. Последният пример е пока-
зателен за друга отличителна черта на
бюрократа, а именно отношението му
към себепоподобните (нямам предвид
единствено другите бюрократа, а хора-
та в цялата им съвкупност). Това отно-
шение е предизвикано от един силен
вътрешен сблъсък в бюрократа, този
сблъсък е предизвикан от от две проти-
воречащи си тенденции в развитието на
личността на бюрократа, от една страна
това е човешката хуманност на разглеж-
дания субект, това качество характерно
за всяко човешко същество, предизви-
кано от отговорността към *другия*, пре-
дизвикващо състрадание, любов към

ближния и ангажираност към мъките на *другия*, в бюрократа се противопоставя на желанието му за постигане на по висока ефективност на действие. Да, бюрократът може да съчувства на *другия*, може се поставя на мястото му, но от друга страна бюрократът разбира, че за да изпълни своята непосредствена задача трябва да пренебрегне тези свои атавистични пориви на хуманност. Разбира се породеният от тези мощни мотивационни фактори сблъсък е разрешен в бюрократа и както при всеки възникнал пред бюрократа проблем и този намира своето просто но ефикасно решение. Деперсонализация или обективизирането на субектите. Удивително, но за всеки бюрократ човека, всяка личност, която е в досег с него се превръща в предмет. Тази **деперсонализация** в бюрократа става чрез **категоризацията**, щом съответната личност с присъщото и многообразие от черти бъде категоризирана, от нея се орязва всичко присъщо ѝ и остава един характерен белег. Всяка личност изисква индивидуален подход, който не би могъл да бъде изведен от общи модели на поведение спрямо нея, докато към категория бюрократа може да се отнася чрез универсални за него подходи. Така например разорените от неблагоприятното време фермери се превъзват в неплатежоспособни длъжници, които трябва да бъдат санкционирани за своята недалновидност в това да се заемат с тазгодишната реколта, вместо да се

заемат с нещо друго, чрез което биха били по ефективни. Тук достигнахме до другата отличителна черта на бюрократа - ефективността като друга висша ценност. Всеки човек, всеки предмет във вътрешният свят на бюрократа трябва да има своето конкретно предназначение, ценността както на обектите така и на субектите се съизмерва чрез тяхното предназначение и доколко ефективни са те в предназначението си. Липсата на ефективност трябва да бъде санкционирана, липсата на предназначение значи липса на нужда от съществуване. Затова за бюрократа произведенията на изкуството освен естетическа наслада трябва да са полезни чрез това какво конкретно ни дават: било рецепти за начин на живот, било поуки или дори единствено доход на автора им, затова философските идеи без конкретно предназначение в момента нямат право на живот, поради своята неефективност, а начините на живот, които не водят до достигането на показатели, можещи да се изразят в конкретни цифри, са ненужни и дори вредни.

В съчетание всички изложени черти формират вътрешната космогония на бюрократа. Определят мястото му във Вселената, самото място на Вселената и пр. Бюрократът вижда своето място в заобикалящото го, там където би бил най-ефективен и жизнеспособен, а то е там където няма отговорности. Бюрократът е център на своята Вселена, от който отговорността прелива както към

тези нагоре, така и към тези надолу, но никога не може да бъде и да се задържи в самия център. Придобиването на отговорност води до неминуема смърт за бюрократа, най много отговорността да бъде споделена с други подобни центрове на вселени и така нейният отровен хап да не достигне евентуална смъртоносна доза. От друга страна изключително важно за бюрократа е да се чувства значим, без него системата чиято брънка е и дори всичко заобикалящо го зависи от съществуването му. Той има чувството, че ако не съществува или не е на заеманото място, всичко би се разпаднало. Той е и свързващо звено и фундамент на системата, която изгражда. Собствената му значимост, разбира се, не е най-важната но от друга страна не е никак маловажна.

Може би сте отвлечени от изключително нехуманната същност на бюрократа, но остава успокоението, че рядко се сблъскваме с нея. Това, уви, не е така. Щеше да бъде хубаво ако бюрократът беше бюрократ единствено на заеманото от него място, но бюрократът

остава такъв и извън него, жизнените му принципи преливат в цялото му съществуване, изпълват със съдържание живота му. Поведението му започва да се определя от принципите които е добил в битието си на бюрократ и отношението му към заобикалящите го си остава отношение на бюрократа към тях, а не на човека към другите хора. За мен и в това се състои *проблема за бюрократа* в днешни дни, той не е как бюрократа да не бъде такъв докато е на работното си място (това можем да преглътнем някак си). Проблемът за бюрократа се състои в това как бюрократът да престане да бъде такъв във всички свои дейности и в отношенията си като цяло. Разрешаването на този проблем е изключително актуално предвид това, че бюрократът все по често и по настоячиво се стреми да предлага собствения си светоглед и житейски принципи на всички други, а като прости решения, тези принципи са изключително съблазнителни за употреба въпреки своята небих казал дори антихуманност.